Žaneta D v o ř á k o v á (Praha)

SOUDNÍ ZNALECTVÍ V ODDĚLENÍ ONOMASTIKY ÚSTAVU PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR V ROCE 2018

V roce 2018 jsme v oddělení onomastiky Ústavu pro jazyk český AV ČR vypracovali celkem 167 znaleckých posudků.

V tomto příspěvku se zaměříme na ta jména, která jsme nemohli z jazykového hlediska doporučit. Některé z požadovaných forem vznikly patrně kontaminací dvou rodných jmen, např. podoba **Lívie* byla nejspíše ovlivněna rodnými jmény *Livie* a *Lívia* a snad i *Lýdie*. Obdobně požadované jméno **Eufrozie* má zřejmě původ v mylném spojení ženských rodných jmen *Eufrazie* (též *Eufrasie*) a *Eufrozina* (též *Eufrosina*, *Eufrozína*). Požadavek na **Heriette* asi vznikl kvůli kontaminaci francouzského rodného jména *Henriette* a anglické *Harriet*. Dvě další nikde nedoložená mužská rodná jména jsme nedoporučili kvůli jejich zakončení – **Balthasare* (rodné jméno *Balthasar* se používá v řadě jazyků, ovšem zakončení na *-e* se objevuje pouze v italštině, a to ve formě *Baldassare*) a **Theos* (snad vychází z řeckého podstatného jména *theos*, které je východiskem první části složeného jména *Theodoros*, osamostatnělými zkráceninami tohoto jména jsou pouze formy *Theo* a *Teo*).

Problém vznikl i v případě požadovaného rodného jména *Shirala* pro chlapce. Vzniklo prý jako přezdívka z indického místního jména *Shirala*. Dohledali jsme jej však pouze jako rodné jméno ženské, jeho běžnější variantou je *Shirali*, které se vykládá jako ‚páv'. České zákony ovšem neumožňují zápis ženského jména muži (a naopak), proto jsme toto jméno nemohli doporučit k zápisu. Hláskově nejpodobnější jméno, které by bylo možné zapsat, je obourodé, původem je z hebrejštiny, zní *Shirel* a znamená ‚Boží píseň' nebo ‚Boží báseň'. Stejný byl i případ jména *Pigi*, které používá žadatel jako přezdívku, i to je doloženo pouze jako rodné jméno ženské. Řešili jsme i požadavek na zápis mužského rodného jména **Iša* nebo **Isha*. Žadatelé se patrně inspirovali u hudebního skladatele Františka Krejčího, který používá domáckou podobu svého rodného jména *František*, tj. *Iša* (*Išek*), jako svůj umělecký pseudonym. Toto jméno však není v odborné literatuře doloženo jako existující.

Stále můžeme pozorovat pokračující trend zdvojování hlásek ve jménech. Nedoporučili jsme např. zdvojené hlásky u jména **Ammélie*, psaní dvou *-m-* u tohoto jména nemá oporu v žádném jazyce. Obdobně není důvod ke zdvojení *-ll-* v požadované formě **Nicollas* (rodné jméno *Nikolas* je původem řecké, znamená vítězství lidu', *laos* je ‚lid').

Snahou zapsat cizí rodné jméno tak, jak se vyslovuje, byly nejspíše motivovány požadavky na mužské rodné jméno **Chavier* (v češtině *Xaver*) nebo **Elíševa*

(doloženo je hebrejské rodné jméno *Elisheva*, které by se do češtiny dalo transkribovat i jako *Eliševa*, což odpovídá jeho výslovnosti v moderní hebrejštině). Z některých dotazů je přitom zřejmé, že žadatelé vůbec netuší, jak se jméno, které pro své dítě žádají, vlastně správně píše (!).

Většina posudků vystavovaných v roce 2018 se týkala rodných jmen. Setkáváme se ale i se snahou některých rodičů dát dítěti jako druhé rodné jméno příjmení jednoho z rodičů, a obejít tím tak pravidlo, že je možné mít dvě rodná jména, ale nikoli dvě příjmení. Z tohoto důvodu jsme např. řešili, zda existuje ženské rodné jméno **Ott*, ovšem nalezli jsme pouze německé *Otti*. Zatímco požadované jméno *Nascimento* je doloženo pouze jako příjmení, nikoli jako ženské rodné jméno, jiné požadované jméno **Kavalíra* není doloženo ani jako příjmení, ani jako rodné jméno. U požadovaného mužského rodného jména *Svoboda* vyvstal problém nejen kvůli tomu, že je doloženo jen jako ženské, a to ve slovinštině, bulharštině či ukrajinštině (mužská obdoba by byla *Svobodan* nebo *Slobodan*), ale při posuzování tohoto jména je nutné brát v potaz i onymický systém češtiny, ve kterém je *Svoboda* jedním z nejčastějších příjmení, proto bude mluvčími českého jazyka považováno vždy primárně za příjmení, nikoli za rodné jméno, již proto není toto pojmenování z jazykového hlediska vhodné.

Poněkud komplikovaný byl případ mužského rodného jména *Zbroněk*, které nosí jediný muž v ČR, narozený v roce 1945, a nyní se tak chtěl jmenovat i jeho příbuzný. Nepodařilo se nám však prokázat, že by se toto rodné jméno (s výjimkou tohoto jediného nositele) někde používalo. Údajně jméno dostal po Polce, kterou rodina za války ukrývala, ale ani v polštině není doloženo.

Jakýmsi evergreenem jsou dotazy na rodná jména *Honza* a *Madlenka*, která však nesplňují kritéria zákona pro zápis, neboť se jedná o zdrobnělé a domácké podoby jmen.

Miloslava K n a p p o v á (Praha)

SOUDNÍ ZNALECTVÍ V ROCE 2018

Posuzováním jmen a příjmení z hlediska splnění zákonných jazykových požadavků pro jejich matriční a následné oficiální zápisy jsem se zabývala i v r. 2018. Zhotovila jsem přes 200 znaleckých posudků a týdně poskytla několik konzultací matrikám i občanům ČR.

Ve smyslu zákona o matrikách vylučujícího zápis jmen zdrobnělých, domáckých, neexistujících a pravopisně nesprávných jsem pro matriční zápis nedoporu-